

Arthur Weststeijn

Arthur Weststeijn is schrijver van het boek *De radicale Republiek* over Johan en Pieter de la Court. Hij is als historicus werkzaam bij het Koninklijk Nederlands Instituut in Rome.

Ben Vriesema is
redacteur van Kleio.

Welk nut heeft geschiedenis volgens u?

Geschiedenis laat de doden spreken, en biedt daarmee vooral een les in bescheidenheid. Wie zich niet in het verleden verdiept, heeft al snel de neiging het heden als algemene maatstaf te nemen en het eigen gelijk als universeel te bestempelen. Maar de geschiedenis laat zien dat er zoveel meer verschillende perspectieven mogelijk zijn. In een maatschappij die gekenmerkt wordt door toeneemende diversiteit van culturen leert de geschiedenis om te gaan met verscheidenheid.

Kunt u zich nog veel herinneren van de geschiedenislessen op de middelbare school?

Op de middelbare school, een categoriaal gymnasium, kreeg ik zes jaar lang geschiedenis van Marjanke Drost, die de puberbreinen van mij en mijn klasgenoten behoedzaam leidde van de oude Egyptenaren tot de oorlog in Vietnam. Kennis stond voorop, maar we leerden ook dat geschiedenis niet alleen draait om droge feiten: om de romantiek inzichtelijk te maken schalde Schuberts Winterreise door het klaslokaal.

Rechts: De film *Der blaue Engel* ging over de tingeltangel-clubs in Berlijn in de jaren twintig.

Welke historische periode spreekt u het meeste aan?

Periodes van plotselinge culturele bloei zijn voor mij het meest intrigerend: waar kwam al die dynamiek vandaan? De Nederlandse Gouden Eeuw ligt voor de hand, en natuurlijk evenzeer de Florentijnse renaissance, Athene tijdens Pericles, of Berlijn in de jaren twintig: allemaal voorbeelden van kleine, open gemeenschappen die ten prooi vielen aan groot maatschappelijk onrust en heftige politieke omwentelingen, wat een voedingsbodem bleek voor ongekennde creativiteit. Hoe is dat te verklaren? Dat blijft voor mij de meest fascinerende vraag van het verleden.

Welke historische persoon spreekt u het meeste aan?

Alexis de Tocqueville. Tocqueville maakte, als jonge aristocraat na de Franse Revolutie, op z'n zesentwintigste een reis naar Amerika, en schreef een beroemd geworden boek over z'n bevindingen aldaar. Ik had ongeveer dezelfde leeftijd toen ik een paar maanden in Amerika studeerde, wat de perfecte gelegenheid bood dat boek eens te lezen. Het bleek een meesterwerk. Tocqueville is zo'n figuur dat tot ongekennde inzichten kon komen omdat hij op een scharnierpunt stond in de geschiedenis: met de kennis van het verleden keek hij richting de toekomst om het heden te kunnen duiden. Alles wat een mens weten moet over de moderne wereld staat in dat boek.

Wat is volgens u het belangrijkste in het geschiedenisonderwijs?

De essentie van geschiedenisonderwijs is al met al het ontwikkelen van kritisch vermogen: kritische analyse van de bronnen, van de bestaande interpretaties, maar ook van het eigen perspectief. Dat kun je bereiken door leerlingen of studenten eerst een gedegen overzicht te geven van feiten en jaartallen, vervolgens een bepaalde aanpak te bespreken waarmee die feiten geduid kunnen worden – en daarna die aanpak ter discussie te stellen. Niets voor lief nemen: daar gaat geschiedenisonderwijs om.

Welke historische studie maakte de meeste indruk op u?

Tijdens het eerste jaar van mijn promotieonderzoek verslond ik een boek dat niets met dat onderzoek te maken had: *Postwar* van Tony Judt. Ik stond versteld. De geschiedenis van naoorlogs Europa is natuurlijk overbekend, maar op bijna iedere pagina las ik hoe Judt de ene na de andere interpretatie ervan keihard onderuit haalde, van de generatie '68 tot de Koude Oorlog, de erfenis van Auschwitz en de totstandkoming van de EU. Bij Judt versmolt ironische distantie met geëngageerde polemieken, de perfecte combinatie voor een bevlogen historicus.

Welke historische film heeft de meeste indruk op u gemaakt?

Il Divo van Paolo Sorrentino is een film over het bewind van Andreotti en diens schimmige banden met de maffia. De feiten daarover zijn nooit boven tafel gekomen; misschien wel juist daarom is de filmische verbeelding ervan meeslepend.

Wat is de meest recente 'historische sensatie' die u heeft gehad?

Ik geniet het grote voorrecht te mogen wonen en werken in Rome, en daar liggen de historische sensaties voor het oprapen. Laatst nog op een feestje, waar gedanst werd op James Brown in de ondergrondse galerijen van het Theater van Pompeius. Dan is het, ondanks James Brown, moeilijk je niet opeens een Romeinse senator te voelen.

Als u morgen een historisch onderzoek zou mogen beginnen, wat zou dan het onderwerp zijn?

Ooit hoop ik een mooie studie te kunnen schrijven over Europese intellectuelen tussen circa 1930 en 1950: een periode van ongekend verval, totale rampspoed en een schoorvoetend nieuw begin. Er zijn veel overeenkomsten in de manier waarop tijdgenoten van verschillende politieke kleur en komaf overal in Europa schreven en dachten over die periode en ik zou hun overeenkomsten graag beschrijven in een soort historische groepsfoto. Met een belangrijke bijrol, ergens achter op de derde rij, voor Jacques de Kadt. Nederlands origineelste essayist, nu helaas grotendeels vergeten.

FOTO: ANTHONY MAJANLAHTI

Wat is voor u een belangrijke lieu de mémoire?

Ik neem mijn eigen studenten in Rome vaak mee naar het Foro Italico, een sportpark in Rome aangelegd tijdens de dictatuur van Mussolini. Je waant je daar bijna in de jaren dertig, en het is de ideale plek om te discussiëren over hoe het verleden herinnerd wordt – en wat er wordt verzwegen.

'Wie zich niet in het verleden verdiept, heeft al snel de neiging het eigen gelijk als universeel te bestempelen'

Denkt u dat de historische canon nut heeft voor het geschiedenisonderwijs?

De canon biedt houvast en overzicht, maar behelst natuurlijk ook een betwifelbare selectie waarbij veel wordt weggelaten. Juist om die redenen is de canon, denk ik, erg nuttig: dankzij de canon kunnen leerlingen nadenken over de vraag welk deel van het verleden eigenlijk belangrijk geacht moet worden, en waarom. ■